

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG • цена 5 лв. • ОКТОМВРИ 2016

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

БОТЕВЪ

Между легендата
и историческата истина

OAKLEY

SLIVER™

CHAS CHRISTIANSEN / URBAN CYCLIST

©2015 OAKLEY, INC.

ОПТИКУ

Leonardo

www.leonardo.bg

Прогресът на генетичната терапия, терапията със стволови клетки и бionичните импланти дават надежда на 39 милиона незрящи хора по света.

44 Светлина в мрака

Благодарение на напредъка в медицината краят на слепотата може би вече няма да е само мечта.

Текст: Дейвид Добс Снимки: Брент Стъртън

28

Христо Ботевъ

Христофор Петков, който призова „европейските образовани народи и правителства“ и не загина на Вола.

Текст: Любомир Кюмюрджиев
Снимки: Красимир Ангонов

68

Перли в карибската корона

Обширният кубински морски резерват „Градините на кралицата“ е подводна „капсула на времето“ и океански рай.

Текст и снимки: Дейвид Дубиле и Дженифър Хейс

80

Смъртоносна търговия

За бизнеса с рог от носорог и за това как гъвама мъже могат да застрашат бъдещето на тези животни.

Текст: Брайън Кристи
Снимки: Брент Стъртън

106 Фото свидетелство | Птици

Портрети, вдъхновени от науката.

Текст: Кристи Урих Баркус
Снимки: Тод Форсарен

На корицата Биографите описват Ботев с черни или кафяви очи, с кестенява или „гарванова“ коса и брада – а поколения художници се опитват да уловят онова Ботевско излъчване, превърнало поета революционер в национален символ. Рисушка: Васил Горанов

ГЛАВЕН РЕДАКТОР Красимир Друмеv

РЕДАКЦИЯ **ЗАМ. ГЛАВЕН РЕДАКТОР** Татяна Григорова
АРТ ДИРЕКТОР Иво Данчев
РЕДАКТОРИ Детелна Иванова
Любомир Кюморджиев
Маргарит Дамянов

ДИЗАЙН Негко Жеков
КОРЕКТОР Цветана Георгиева

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА ул. „Отец Пауций“ 15, 1303 София
тел.: 02/401 9040; факс: 02/401 6819
e-mail: nationalgeographic@sbb.bg

НАУЧНИ КОНСУЛТАНТИ **АНГЛИЗИЗМ** Боян Петров
АСТРОНОМИЯ Таню Бонев
БОТАНИКА Димитър Пеев
ГЕОГРАФИЯ Елеонора Николова
ГЕОЛОГИЯ Красимира Станева
ГЕОФИЗИКА Бойко Рангелов
ЗООЛОГИЯ Петър Янков
МЕТЕОРОЛОГИЯ Петьо Симеонов

БРАНД МЕНИДЖЪР Мария Зимбилова 02/401 6844
КОНСУЛТАНТ РЕКЛАМА Юлия Соколова 02/401 9036
РЕКЛАМА 02/401 9035; e-mail: sales@sbb.bg
АБОНАМЕНТЕН ЦЕНТЪР 0800 12321; 02/401 6849
ПРЕДПЕЧАТ СББ Media
ПЕЧАТ „БУЛВЕСТ ПРИНТ“ АД

СББ МЕДИА **ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР** Димитър Друмеv
ДИРЕКТОР издания Николай Караджов
ОПЕРАТИВЕН ДИРЕКТОР Богдана Черногорова
ДИРЕКТОР СЪБИТИЯ Галина Иванова
МЕНИДЖЪР ФИНАНСИ Гергана Тороманова
ДИРЕКТОР РЕКЛАМНИ ПРОДАЖБИ – СПИСАНИЯ
Мариана Жабинска
ДИРЕКТОР РЕКЛАМНИ ПРОДАЖБИ – ИНТЕРНЕТ
Елена Ангреева
МЕНИДЖЪР ПРОИЗВОДСТВО Тони Туйкоv
МЕНИДЖЪР КНИГОИЗДАВАНЕ Виолета Изова
МЕНИДЖЪР ДИСТРИБУЦИЯ Ваня Златанова

 [facebook.com/NationalGeographicBulgaria](https://www.facebook.com/NationalGeographicBulgaria)
НАД 300 000 ПРИЯТЕЛИ ВЪВ ФЕЙСБУК

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EDITOR IN CHIEF Susan Goldberg

DEPUTY EDITOR IN CHIEF: Jamie Shreeve. **MANAGING EDITOR:** David Brindley. **EXECUTIVE EDITOR DIGITAL:** Dan Gilgoff. **DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY:** Sarah Leon. **EXECUTIVE EDITOR NEWS AND FEATURES:** David Lindsey. **CREATIVE DIRECTOR:** Emmet Smith

INTERNATIONAL EDITIONS **EDITORIAL DIRECTOR:** Amy Kolczak. **DEPUTY EDITORIAL DIRECTOR:** Darren Smith. **MULTIMEDIA EDITOR:** Laura L. Toraldo. **PRODUCTION:** Beata Kovacs Nas

EDITORS **ARABIC:** Alsaad Omar Almenhaly. **BRAZIL:** Ronaldo Ribeiro. **BULGARIA:** Krassimir Drumev. **CHINA:** Ai Shaocjiang. **CROATIA:** Hrvoje Procić. **CZECHIA:** Tomáš Tureček. **ESTONIA:** Erkki Peetsalu. **FARSA:** Babak Nikkhan Bahrami. **FRANCE:** Jean-Pierre Vignaud. **GEORGIA:** Levan Butkhuzi. **GERMANY:** Florian Gless. **HUNGARY:** Tamás Vitay. **INDIA:** Nilesh Verkalraman. **INDONESIA:** Didi Kaspi Kasim. **ISRAEL:** Daphne Raz. **ITALY:** Marco Cattaneo. **JAPAN:** Shigeo Otsuka. **KAZAKHSTAN:** Yerkin Zhakipov. **KOREA:** Junemo Kim. **LATIN AMERICA:** Claudia Muzzi Turullols. **LITHUANIA:** Frederikas Jansonas. **NETHERLANDS/BELGIUM:** Aart Aarsbergen. **NORDIC COUNTRIES:** Karen Gunn. **POLAND:** Martyna Wojciechowska. **PORTUGAL:** Gonçalo Pereira. **ROMANIA:** Catalin Gruta. **RUSSIA:** Andrey Palamarchuk. **SERBIA:** Igor Rill. **SLOVENIA:** Marjia Javornik. **SPAIN:** Josep Cabello. **TAIWAN:** Yungshih Lee. **THAILAND:** Kowit Phadungrangki. **TURKEY:** Nesibe Bat

Националното географско дружество на САЩ е световна организация с нестопанска цел, посветила се на изучаването и опазването на нашата планета.

NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY

PRESIDENT AND CEO Gary E. Knell

BOARD OF TRUSTEES

CHAIRMAN: Jean N. Case

VICE CHAIRMAN: Tracy R. Wolstencroft

Wanda M. Austin, Brendan P. Bechtel, Michael R. Bonsignore, Alexandra Grosvenor Eller, William R. Harvey, Gary E. Knell, Jane Lubchenco, Mark C. Moore, George Muñoz, Nancy E. Plumb, Peter H. Raven, Edward P. Roski, Jr., Frederick J. Ryan, Jr., Ted Waitt, Anthony A. Williams

RESEARCH AND EXPLORATION COMMITTEE

CHAIRMAN: Peter H. Raven

Paul A. Baker, Kamaljit S. Bawa, Colin A. Chapman, Janet Franklin, Carol P. Harden, Kirk Johnson, Jonathan B. Losos, John O'Loughlin, Steve Palumbi, Naomi E. Pierce, Jeremy A. Sabloff, Monica L. Smith, Thomas B. Smith, Christopher P. Thornton, Wirt H. Willis

EXPLORERS-IN-RESIDENCE

Robert Ballard, Lee R. Berger, James Cameron, Sylvia Earle, J. Michael Fay, Beverly Joubert, Derek Joubert, Louise Leakey, Meave Leakey, Enric Sala

FELLOWS

Dan Buettner, Bryan Christy, Fredrik Hiebert, Zeb Hogan, Corey Jaskolski, Mattias Klum, Thomas Lovejoy, Sarah Parcak, Paul Salopek, Joel Sartore

NATIONAL GEOGRAPHIC PARTNERS

CEO Declan Moore

SENIOR MANAGEMENT

EDITORIAL DIRECTOR: Susan Goldberg

CHIEF FINANCIAL OFFICER: Marcela Martin

GLOBAL NETWORKS CEO: Courteney Monroe

CHIEF COMMUNICATIONS OFFICER: Laura Nichols

CHIEF OPERATING OFFICER: Ward Platt

LEGAL AND BUSINESS AFFAIRS: Jeff Schneider

CHIEF TECHNOLOGY OFFICER: Jonathan Young

BOARD OF DIRECTORS

CHAIRMAN: Gary E. Knell

Jean N. Case, Randy Freer, Kevin J. Maroni, James Murdoch, Lachlan Murdoch, Peter Rice, Frederick J. Ryan, Jr.

INTERNATIONAL PUBLISHING

SENIOR VICE PRESIDENT: Yulia Petrossian Boyle
VICE PRESIDENT OF STRATEGIC DEVELOPMENT: Ross Goldberg

Ariel Delacó-Lohr, Kelly Hoover, Diana Jaksic, Jennifer Jones, Jennifer Liu, Leigh Mitnick, Rossana Stella

SBB MEDIA

По лиценз на *National Geographic Society*, Washington D.C. USA

Издава „СББ МЕДИА“ АД/SBB MEDIA, със седалище и адрес на управление: 1303, София, ул. „Отец Пауций“ № 15, Лица по чл. 7а, ал. 1 от ЗЗДПДП: Димитър Друмеv, Красимир Друмеv

За контакти с Абонаментния център на „СББ МЕДИА“ АД:
– тел. **0800 12321** (безплатно от цялата страна) и **02/401 6849** – в работни дни от 10,00 до 18,00 часа
– abonamenti@sbb.bg
– www.nationalgeographic.bg
Електронен магазин: www.sbb.bg/shop

Никаква част от това издание не може да бъде копирана, възпроизвеждана и публикувана без изричното съгласие на „СББ МЕДИА“ АД. Редакцията не отговаря за съдържанието на публикуваните реклами, не рецензира и не връща непоръчани материали.

Цена: 5 лв.

Бил съм някъде 5–6-годишен,

когато в една спокойна есенна вечер баща ми седна до мен и ми каза, че ще ми прочете стихотворение, което никога нямало да забравя.

Прочете ми „Хаджи Димитър“.

И до днес изживявам духовната наслада, която ме обзе, когато четеше „Настане вечер, месец изгрее...“.

Помолих го пак да ми го прочете. Сетне попитах какъв е бил Христо Ботев. С горчива усмивка ми отговори, че всеки дърпал чергата към себе си и като порасна, ще разбере какво значи това.

След години узнах: едни го обявявали за предтеча на комунизма у нас (живеехме в сталинизма), анархисти го величаели за техен човек, трети виждали в него европейски демократ. И разни други „етикети“...

Питам се: дали има историческо събитие или личност където и да е по света, при които всичко да е пределно ясно, като на длан, да няма различни версии, а само и единствено свещената Истина?

Дълбоко се съмнявам.

В много случаи истината е разпъвана на кръст не защото не се знае, а защото не е удобна – на политически кръгове, на властимащи и т.н. Вместо цялата истина да е наяве, започваме да консумираме полуистини, украсени факти, направо фалшификати. В авторитарното общество легендите за националните ни герои бяха спускани „от горе“. Тези герои всъщност не бяха човеци, а икони, които да обслужват идеологията на властта.

Ала легендите за наши велики мъже и жени се раждат и от самото сърце на народа, от преклонението му към саможертва и подвиг. Така е за Крали Марко, така е за Левски, Ботев, Бенковски...

Важно е обаче в условията на демократично общество да имаме пред себе си колкото е възможно по-автентичен образ на героя. Защото знаем ли повече за реалните събития, за фактите и хората, ще опознаваме по-добре и себе си като общество и индивиди – своя национален характер, своята собствена душевност и манталитет.

Така героите от миналото носят прозрения за настоящето.

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'Krasimir Druzev'.

Красимир Друмев
Главен редактор на National Geographic България

ОБРАЗИ

САЩ

Атмосферно електричество раздира натежалото лятно небе над изоставена къща край Дентън, Небраска. Явлението на това съставно изображение – четири кадъра в рамките на 20 минути – често бива наричано „мълния облак-облак“.

СНИМКА: ЕРИК ДЖОНСЪН

A photograph of a red fox walking along a thick, dark tree branch. The fox is in the lower right portion of the frame, moving towards the left. The background is a dense forest of bare trees, shrouded in a thick, blue-tinted mist or fog. The overall atmosphere is quiet and mysterious. The lighting is soft and diffused, highlighting the texture of the fox's fur and the intricate patterns of the bare branches.

Германия
Докато мъелата об-
гръща Шварцвалд, ли-
сица уверено се катери
по поваления ствол на
зелена дугласка (вид
ела). В много култури и
митологии този наход-
чив вид, разпростра-
нен из цялото северно
полукълбо, е символ на
хитростта.

СНИМКА: КЛАУС ЕХЛЕ, NATURE
PICTURE LIBRARY

Англия

Като в някакво видение на Дали крамерови папагали прелитат към птичарник в лондонското гробище „Хидър Грийн“. В града живеят хиляди диви птици от инвазивни видове с неясен произход. Въздушните следи се дължат на светкавицата и дългата експонация.

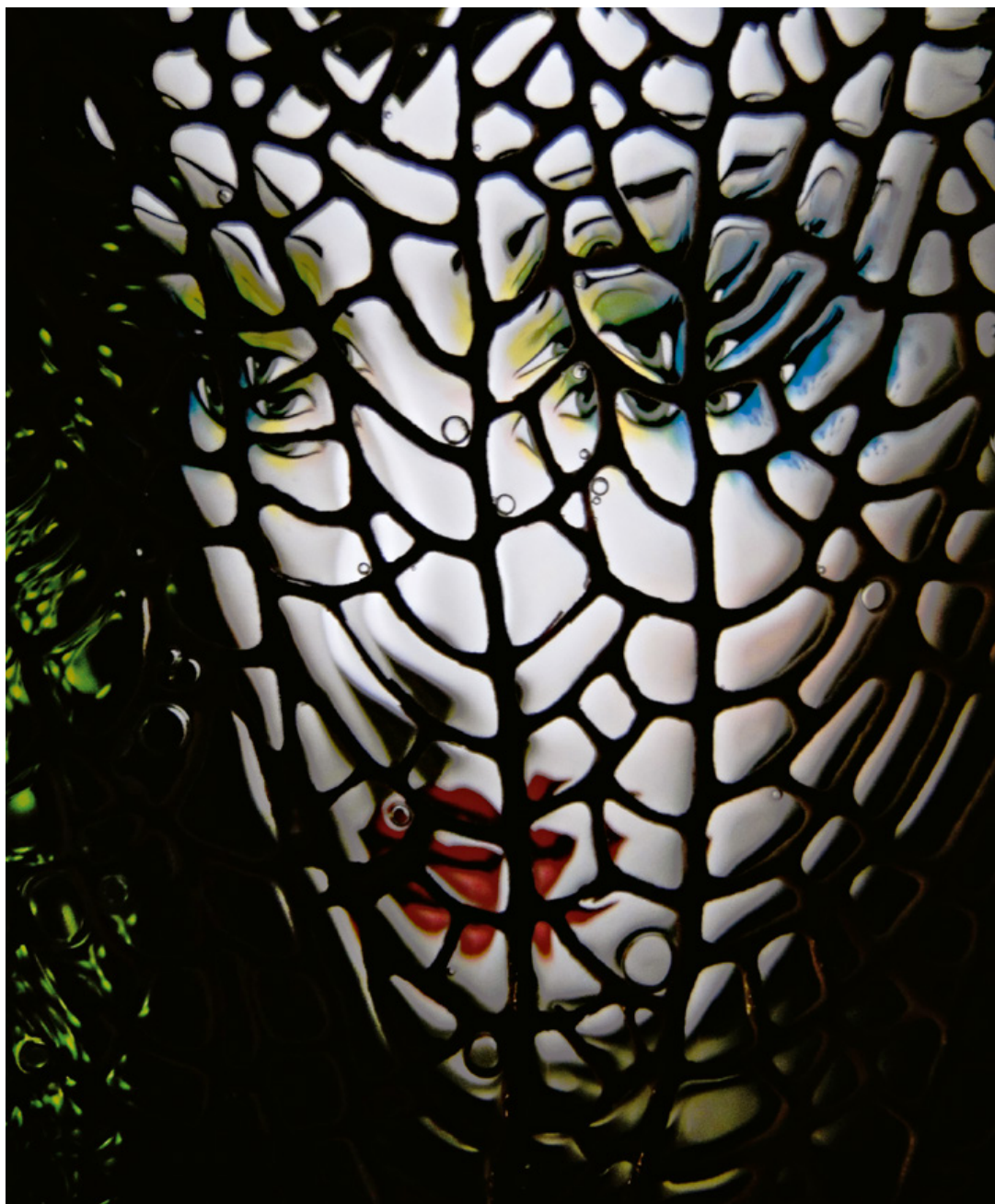
СИМКА: САМ ХОБСЪН, NATURE PICTURE LIBRARY

SACKED TO
THE MEMORY OF
**DEIRDRE
PATRICIA
SMITH**
A LOVING WIFE,
MOTHER AND
GRANDMOTHER
DIED
10th JULY 2002
AGED 58
SADLY MISSED

Снимки на хартия

Задание Колко хора днес отпечатват снимки? Помолихме ви да започнете от веществено изображение и да създадете нещо осезаемо.

Иван Лесика

Куинс, Ню Йорк, САЩ

Лесика започнал със стар портрет на манекен. Отпечатал снимката, след което в кухнята намопил къс корал в сапунена вода и го задържал пред обектива, за да изкриви образа. „Харесвам необичайната, оригинална и загадъчна фотография“ – казва той.

ЗА ТЕЗИ, НА КОИТО
НЕ ИМ СЕ ХОДИ
ДО БАНКАТА.

Улесни
живота си с
ДСК Директ
& DSK Smart

Погасявай,
проверявай,
превеждай,
плащай
онлайн

Интернет и мобилно
банкиране от Банка ДСК

Дай своя „лайк“

Над 55 млн. души следят фотоблога @natgeo в Instagram – колекция, която ежедневно и понякога ежечасно ни предлага възможности да се пренесем някъде другаде и да научим нещо.

Акаунтът няма един администратор. Паролата е известна на стотина фотографи на *National Geographic*, които приканваме да качват снимки откъдето и да се намират в момента – стига да имат какво да ни покажат.

Новата книга @NatGeo представя 255 от най-популярните кадри, подбрани от потребителите на Instagram и фоторедакторите на *National Geographic*.

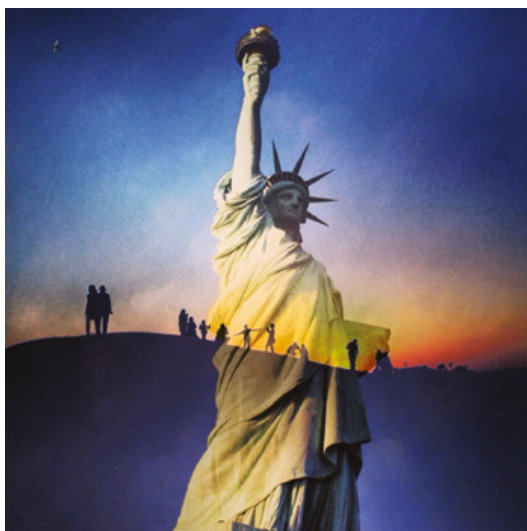
@COREYRICHPRODUCTIONS Катерач напуска лагера, закачен на „Стената на зората“ на Ел Капитан в Йосемити.

@KENGEIGER Примамлив хамак се вее над плитките до коленете нефритени води край Исла Холбош в Мексико.

@DAVIDALANHARVEY Завеси обрамчат „Кулата на свободата“, на мястото на Световния търговски център.

@EDKASHI Наслаждане на снимки от iPhone събира Статуята на свободата с пясъците на Близкия изток.

ЛИЧИ ЛИ СИ, ЧЕ Е БЪЛГАРСКО?

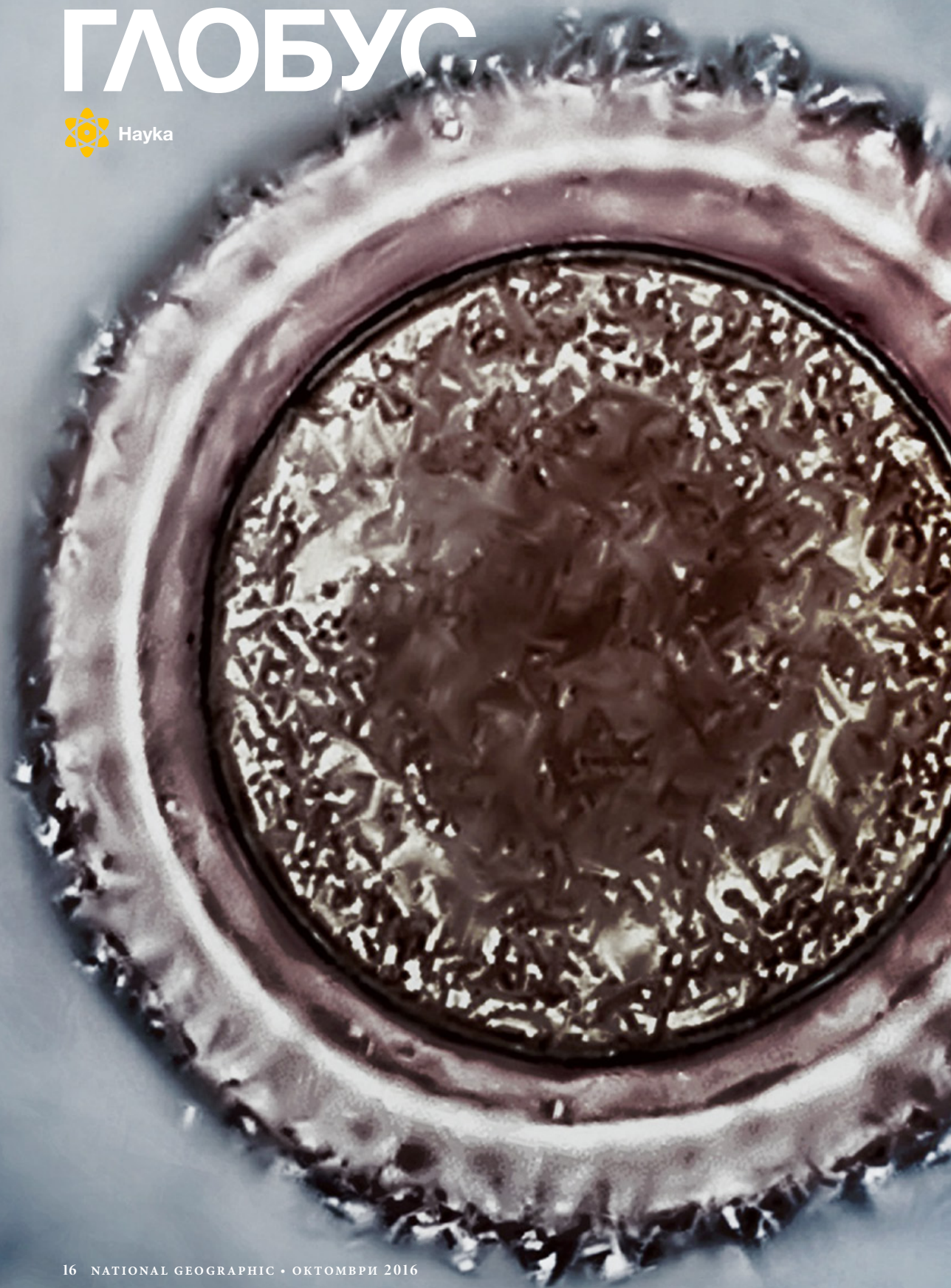
Продуктите PILOS,
произведени в България, са отличени
в магазините ни с това лого до тях.

Бяло саламурено краве сирене
Чуждестранно име, български вкус.

ГЛОБУС

Наука

Бърза доставка

Не е изключено да се задава нов лек за безплодието – под формата на робот. Милиони двойки имат репродуктивни проблеми, като най-често причините за тях засягат жените – лоши яйцеклетки, болести като ендометриозата (заболяване на матката) и напреднала възраст. Въпреки това около 20% от документираните случаи са определени като изцяло „мъжки“ – т.е. проблемът се корени в сперматозоидите, които са малко, имат абнормална морфология или са бавни плувци.

Представяме ви „спермобота“ – миниатюрен, подобен на тирбушон мотор, който има за цел да избута латаргичните сперматозоиди до целта. Контролира се магнитно и функционира, като първо се увива около опашката на сперматозоида и после го засилва към (а в идеалния случай – във) яйцеклетката. (Това се случва в уединението на медицинско заведение, не в спалнята.) Моторчето е създадено от екип учени в Германия и някой ден може да играе роля в изкуственото оплождане.

До момента спермоботът е бил тестван с говежди сперматозоиди и яйцеклетки (на снимката), но без да е постигнал успешно оплождане.

Ръководителят на проучването и конструктор на спермобота Оливер Шмит признава, че моторът не е особено ефективен и че има нужда от още работа, преди да се стигне до изпитания с хора. — Катрин Цукерман

ТОВА СЕ СЛУ

В Деня на София **КЛУБ МАЛКИ ОТКРИВАТЕЛИ** отново събра любознателни деца във Веселото градче на сп. *National Geographic KIDS*.

Игрите и заниманията в **КЛУБ МАЛКИ ОТКРИВАТЕЛИ** бяха обединени под мотото „Учи, забавлявайки се“ и бяха свързани с някои от рубриките на списание *National Geographic KIDS* - викторината „Невероятно, но факт!“, играта „Познай динозавъра“, холограми на древни влечуги, оцветяване с боички на касички динозаври, експозиция на открито, шура лаборатория...

ЧИ В СОФИЯ

Многобройните игри и работилнички презсъздадоха на живо богатото съдържание на списанието. Домакините от *National Geographic KIDS* заедно с партньорите: *Банка ДСК* - основен партньор, *DEICHMANN*, *Винербергер*, *Тонгах*, *KLORANE*, издателство и книжарница *КНИГОМАНИЯ*, *DORPHELHERZ*, *Щура лаборатория*, *VIVACOM*, *ЗДРАВЕ*, *Disney* и *Capella Play* бяха подготвили и много награди.

Списание *National Geographic KIDS* благодарни на Столична община за съдействието и на Радио Фемели за подкрепата.

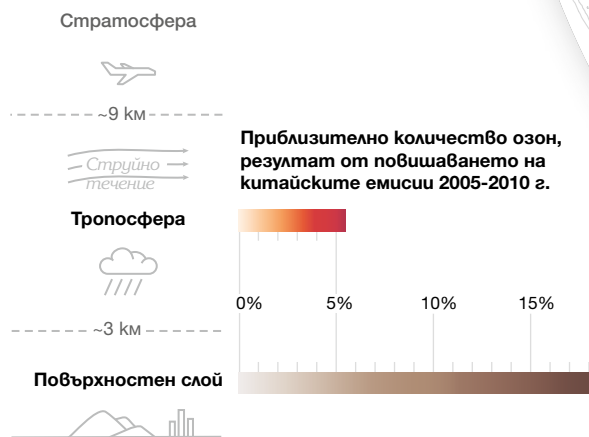

Замърсяване в движение

Замърсяването винаги започва локално, но бързо се превръща в глобален проблем. Колко бързо и колко надалеч се разпростира? Учени в Холандия и САЩ проследили пътя на озона от един голям източник – Китай, най-големия производител на парникови газове в света. С помощта на сателитни изображения те установили, че китайският озон прекошил Тихия океан до западните брегове на САЩ, където между 2005 и 2010 г. „компенсирал“ 43% от намаляването на озоното замърсяване в Америка.

Опасността от замърсяването зависи от това колко е ниско. По-голямата част от озона се задържа близо до повърхността, където твърде големите количества пречат на растежа на растенията и дишането на животните. Озонът може да стигне по-далеч в тропосферата, където действа като парников газ, но помага и за разграждането на замърсители на въздуха. Още по-високо стратосферният озон пази планетата от радиацията.

Икономическият ръст на Китай обяснява по-голямото замърсяване. Но всъщност замърсяването от всеки голям производител пътува (в случая на САЩ към Европа). „Искахме да покажем глобалното въздействие на местните емисии и как те пречат на мерките, взимани отвъд океана“ – казва химикът Уилем Верстретен. Т.е. че въздействието на всички емисии се усеща навсякъде. —Даниъл Стоун

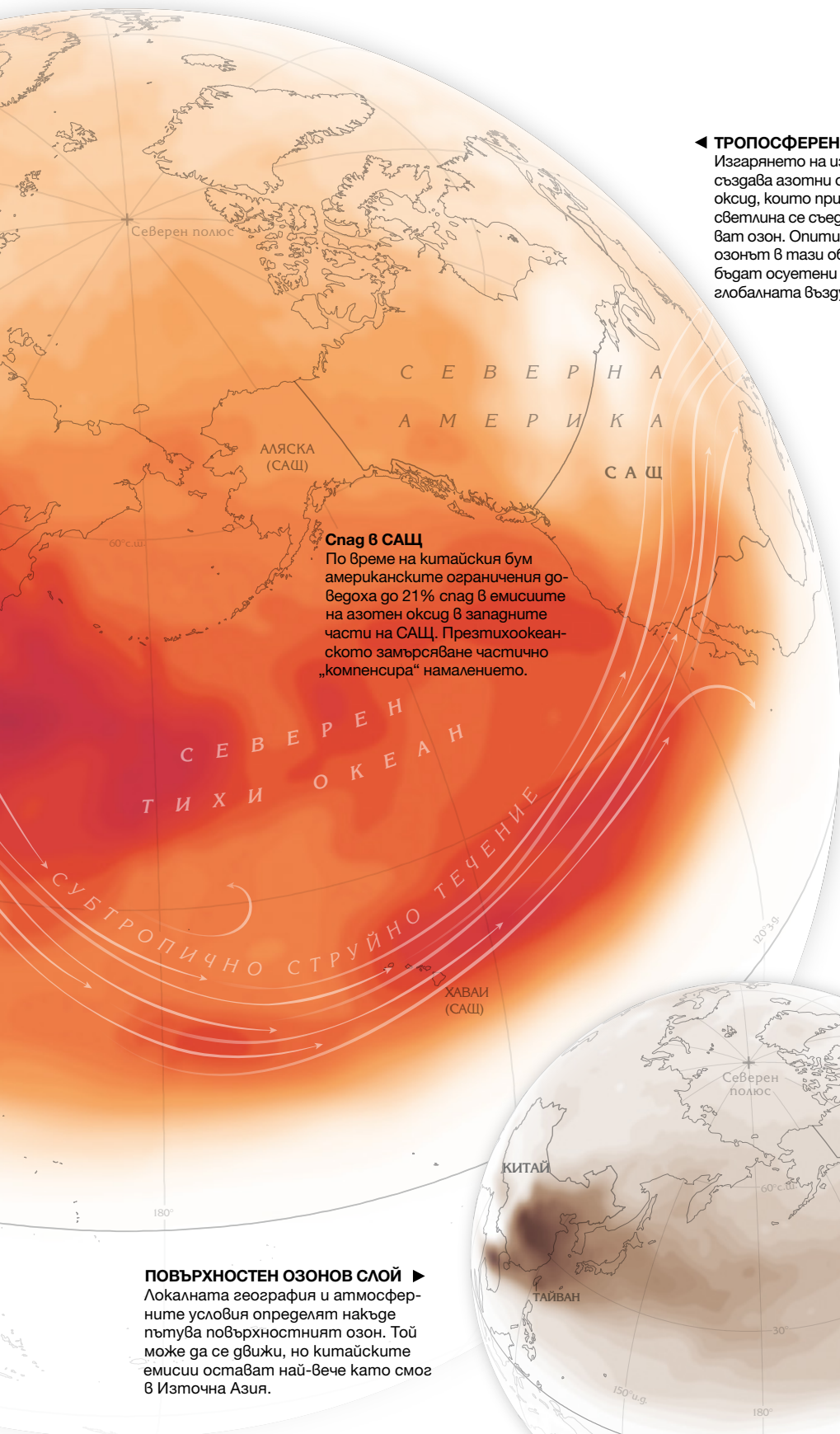

Китайски ръст

Между 2005 и 2010 г. китайската икономика нарасна на два пъти. През този период емисиите на азотни оксиди – ключова съставка в образуването на озона – се увеличиха с 21% в Източен Китай.

Магистрали за замърсяването

Субтропичното струйно течение, чиято скорост и маршрут варират според сезона, разнася въздух по целия свят. Силните ветрове издухват китайското замърсяване към САЩ, а американското – към Европа.

◀ **ТРОПОСФЕРЕН ОЗОН**

Изгарянето на изкопаеми горива създава азотни оксиди и въглероден оксид, които при наличие на слънчева светлина се съединяват и образуват озон. Опитите да бъде намален озонът в тази област могат да бъдат осуетени от влиянието на глобалната въздушна циркулация.

Спаг в САЩ

По време на китайския бум американските ограничения доведоха до 21% спаг в емисиите на азотен оксид в западните части на САЩ. Презтихоокеанското замърсяване частично „компенсира“ намалението.

ПОВЪРХНОСТЕН ОЗООНОВ СЛОЙ ▶

Локалната география и атмосферните условия определят накъде пътува повърхностният озон. Той може да се движи, но китайските емисии остават най-вече като смог в Източна Азия.

Електро- растения

Шведски учени купили обикновени рози от местната цветарница и ги електрифицирали, като вкарали електрически вериги в живата тъкан на растенията.

Всъщност подобна трансформация не е толкова необикновена. Съдовата система на растенията пренася химични сигнали почти както електронните вериги пренасят електрически ток. За да слезат двете в едно, физичката Елени Ставрину и колегите ѝ напълнили отрязания край на розата в разреден полимерен разтвор (голу). Щом растението го абсорбирало, полимерът се реорганизира в електрическа мрежа, разклоняваща се през ксилемата – системата от пренасящи вода каналчета в стъблото на розата. Добавете волтаж и растението става електропроводимо.

Според Ставрину технологията би могла да създаде сензори, които да анализират и променят физиологията на растенията на клетъчно ниво. Друга възможност е да се добива електричество от процеса на фотосинтезата. „Някой ген – казва тя – може би ще можете да си зареждате телефоните от растения.“ — *Рейчъл Хартиган Ший*

КАК СЕ ОТПУСКАМ СЛЕД ТРУДЕН ДЕН?

ИМАМ ПРАВИЛНИТЕ ИГРАЧКИ.

MyKi™

1,99
лв./мес.
гжуньор 7,99

разговори
с 5 номера

sos бутон

геолокатор

telenor

Global
NCT solutions

internity

www.telenor.bg

Офертата е валидна до изчерпване на количествата, за частни и бизнес клиенти, при сключване на нови 24 месечни договори за мобилни услуги на посочения абонаментен план и за лизинг на устройството. План Джуньор включва неограничени минути в мобилната мрежа на Теленор, 50 нац. минути извън мобилната мрежа на Теленор и 1 МВ моб. интернет на макс. скорост през 2G мрежата на Теленор, като след изчерпването му скоростта пада до 64 kbps. Техническите параметри на устройството ограничават номерата, към които могат да се осъществяват повиквания - до 5 зададени в указателя на часовника и до 3 - за повикване при натискане на SOS бутона. За ползване функционалностите е нужна регистрация в приложението MyKi Watch, което се предоставя от трето лице, чрез съвместима операционна система. Пълна информация за приложимите условия на www.telenor.bg и в търговската мрежа на Теленор.

Отзвук от Помпей във Франция

Ярки сцени, които преди повече от 2000 години украсявали стените на господарски дом, излизат наяве на обект от римския период в южния френски град Арл и изумяват археолозите, работещи там от 2014 г. По стените на спалнята и залата за приеми, запазени на места до над метър, все още има късове рисувана мазилка, а от изкопаната пръст са събрани хиляди опаднали фрагменти. Сред сглобените изображения има фигури, невиджани до момента във Франция – като тази жена, може би персонаж от митологията, която свири на струнен инструмент (вдясно).

Картините са изпълнени толкова майсторски и с толкова скъпи бои, че според специалистите художниците произхождали от Италия и били наети от градския елит. Може би висш римски чиновник е искал украса като от Помпей, която да му напомня за дома, докато е на служба в провинциалното търговско пристанище, основано през 46 г. пр.Хр. като колония за ветерани от легионите. Или пък местен богаташ искал да демонстрира изискания си вкус. Сглобяването на пъзела продължава. —А. Р. УИЛЯМС

НЕИЗВЕСТНИ ФАКТИ ЗА АЛФРЕД ВЕЛИКИ

Сребърни монети, открити от човек с металотърсач в едно поле в Оксфордшир, пренаписват английската история. Според Гарет Уилямс от Британския музей една от фигурите в центъра на всяка монета (вляво) е Алфред Велики, англосаксонският крал на Уесекс, който разгромил викингските нашественици през 878 г. и така проправил път за обединението на Англия. Другата фигура обаче е Келвулф II, крал на Мерсия, който явно е бил съюзник на Алфред във войната. Вероятно последният изличил спомена за него, след като съюзът им се разпаднал. —А. Р. У